

(Вж. Е. Соловьевъ, Гдѣ былъ древній болгарскій городъ Керманчукъ? Изв. Каз. Арх. Общ. VII, p. 7).

Не по-убѣдителни сж и арабскитѣ свѣдѣния, съ изключение, може би, на съобщението за единъ градъ *Сувар*, недалечъ отъ Булгар, което срѣщаме у ел-Балхи и други мюсюлмански писатели, и което се потвърждава отъ надписитѣ на монети, печатани въ X. вѣкъ въ тоя градъ. За формата на името (Сувар, Сивар, Сивад, Су, Сув, Суваз) се спори. (Шпил. 49.¹) *Мукаддеси* поменува наистина освѣтъ Булгар и Сивар още единъ градъ, но Хвольсонъ заявява, че не можалъ да прочете името му. (Изв. Ибн-Даста, 84. 85. Готвалдъ чете „Хадаръ“). *Едриси* говори за нѣкакъвъ былъ градъ Табун (на друго мѣсто „Хамуни“). У *Ет-Туси* срѣщаме: Басов, Мерха, Ернас, Тахасту (Яхасну, Бахасну?) — обаче всички тия свѣдѣния сж отъ сжщия вѣкъ (XII.), въ който за първи пжтъ и рускитѣ хроники заговарватъ за болгарски градища на Волга и Кама. При това арабскитѣ названия се четатъ още по-несигурно. Най-сетнѣ въпросъ е, дали въобще може да се върна на единъ Ет-Туси, за когото Хвольсонъ говори: „Извѣстия его не имѣють никакой цѣны; онъ даже не знаетъ, гдѣ лежить Болгарія. Извѣстия его о городахъ, находящихся въ этой странѣ, по моему мнѣнію, также не имѣють для насъ никакова значенія“ (Изв. И. Даста, 88.).

Много по-друга важность биха имали нѣкои имена на населени мѣстности отъ вѣрмето на прабългаритѣ, по долното течение на Дунава, напр. Τζιζας (εἰς Βουλγαρίαν εως τῶν Τζιζας, Theoph. p. 436.) въ прѣвода на Anast. Bibl. „ad Tzicas“, което име напомни Иречеку Τιζας у Прокопия (Arch. f. sl. Phil. 613.). *Мунѣрага* или *Муѣрага* Μουδράγα (Porph. III 172, Μουδράγα Cont. Georgii Ed. Bonn. 855) и др. До когато не се откриятъ обаче такива въ по-големо число, всякаква операция съ топографски имена отъ категорията на привержанитѣ до днесъ, е поне за напнтѣ цѣли за осжждане.

д. Рѣчникъ.

1. Езиковитѣ остатъци у ибн-Фолдана и други източни писатели въ лѣтописитѣ и въ черковно-славянския езикъ.

Ако още Шлѣцеръ и да бѣ изтъкналъ важността на нѣкои прабългарски остатъци, които биха могли да се откриятъ въ сегашнитѣ български варѣчия, — първиятъ който сериозно подема тая идея и се старае систематично да докаже нейната полза за рѣшеніето на нашия въпросъ е Рѵслеръ. Още прѣди него обаче нѣкои изслѣдвачи търсятъ

¹ Мѣстонахождението на най-важния подиръ Булгар центръ на Волжска България — *Сувар* биде открито въ 1893. год. отъ Ахмарова. Сувар билъ извѣстенъ на арабитѣ още въ X. в., тоя градъ ималъ, ако се сѣди по монетитѣ, свои ханове; тукъ едноврѣменно съ Булгар, било най-старото огнище на мюсюлманитѣ на Волга. — По-нататашната му съдба бѣ до сега тъмна. — Нѣщата, които г. Ахмаровъ намѣрилъ на мѣстото на самия градъ, показватъ, че той е сжществувалъ и въ по-послѣдната татаро-бълг. епоха. — Разконкитѣ, които били произведени за сжйтка на Импер. архкол. комисія доставили нѣколко нови факта изъ областта на татарск. периодъ въ истор. на Булгар.

Смирновъ, Извѣстия Каз. Арх. Общ. т. XII. вып. I. хроника p. 80.